

TERESA VALL PALOU. VOLVA DE POLS, CUCA DE LLUM

Pilar Parcerisas, Comissaria de l'exposició

Diu Nicolas Poussin que «els colors de la pintura són afalacs per temptar els ulls, així com la bellesa dels versos en poesia són una temptació per a les orelles.» I és que en la pintura de Teresa Vall Palou l'energia discorre pel color com a conductor de les experiències de l'artista des de l'emoció.

Ja a inicis del segle xx l'art es rebel·là contra la representació de les aparences i establí una diferència entre el que era exterior i el que era interior a l'artista. L'art es convertí en una vivència autònoma, un camí d'exploració lliure, una aventura individual i una experiència espiritual interior. Kandinski teoritzà i treballà en aquesta direcció i així executà la que és coneguda com Primera aquarel·la abstracta (1910). Un any més tard aparegué a Munic el llibre De l'espiritual en l'art [Über das Geistige in der Kunst]. Les seves composicions, a partir d'ara es desvincularen de la realitat per projectar la seva necessitat interior. Hi contribuí la teoria de la Einfühlung, de la intuïció, que és vista com l'expressió d'un sentiment que penetra en l'objecte fins a identificar-s'hi. Es produeix la identificació del jo amb l'objecte i precisament aquesta teoria intenta superar la dualitat entre subjecte i objecte. Kandinski se sent a prop de l'estètica de Benedetto Croce: «L'art és a tot arreu només perquè resideix en 'l'activitat espiritual' i no en els objectes: no en les coses, perquè 'la natura calla si l'home no la fa parlar'; ni en les obres, que s'han de recrear per fer-les tornar a parlar.» És un moment històric en què altres avenços científics, com la psicoanàlisi, l'àtom, la teoria quàntica, la quarta dimensió i altres descobriments relacionats amb la ment i el cos humà influïren en aquest gir intern cap a la necessitat interior pregonada per Kandinski, una energia espiritual que donà vida a l'«art abstracte».

La revolució estètica que s'impulsà en aquell moment no s'ha esllanguit encara i segueix oberta cent anys després, el que ens permet rellegir el pensament emocional o espiritual de Kandinski que situa l'art en el més profund de les necessitats de l'ésser i que acosten la bellesa a la veritat. Fer visible l'invisible és el que Paul Klee demanava a l'art. I la recerca de l'absolut per la via de l'expressió de les emocions ha portat l'art a manifestacions abstractes gairebé místiques, d'una radicalitat espiritual, com és la capella de Rothko, els monocroms blancs de Robert Ryman, els quadrats grocs de pol·len de Wolfgang Laib, les escultures d' Anish Kapoor o els espais lumínics de James Turrell.

La manifestació de la «necessitat interior» que es planteja Kandinski té la seva expressió a partir del color, al qual atribueix sentiments i emocions, el que vertebra a partir de les teories de la psicologia del color.

Serveixi aquest preàmbul històric d'un cicle que encara no està exhaurit per situar la sèrie de composicions de les darreres pintures de Teresa Vall Palou, que també neixen d'una «necessitat interior», allunyades d'aparences i objectes externs, en què l'impuls vital s'ordena amb el color i els materials. Són obres en què el color determina la forma, en què l'impuls i l'energia vital llisquen sobre la tela impregnats de color i el que podria ser un caos descontrolat i atzarós acaba regit per una gran contenció.

Les obres de producció més recent contempen composicions que parteixen de punts o de taques que després s'expandeixen creant formes o bé llisquen en contrast amb altres taques de colors complementaris tot creant una dinàmica expressiva. La major part d'aquestes pintures mantenen el fons blanc de la tela, un color que és la plenitud i el no res. La tensió entre el color i la forma és el que acaba determinant la pintura final en aquestes composicions que enceten un moment de maduresa i de síntesi. S'ordenen en sèries molt curtes, de tres o quatre pintures com a molt i registren moments emocionals concrets. Només al final del procés podem endevinar què s'amaga sota aquests punts desenvolupats morfològicament sobre la tela. El punt, com a inici, es desplega i obre cap a formes que podem llegir o interpretar al final de la seva execució. En certa manera, és com succeeix en els tests de Rorschach, en què la taca i la seva simetria creada per l'atzar pot suggerir una forma orgànica, una calavera, un gruta, un cap de brau, com n'han estat testimoni algunes obres surrealistes.

En aquest sentit, fins al final de l'execució de les pintures de Teresa Vall Palou no podem pensar en què ens diuen les formes que ens suggereixen. Hi podem veure, potser, una medusa, un fons marí, un peix, una transparència marina, un cactus, una galàxia estel·lar, o unes flors que es marceixen i ploren de malenconia. Al darrere d'aquestes formes aparentment espontànies i obedients al caos, s'hi beslluma un control del gest, una contenció, un saber dir prou al plaer de la taca amable i impactant.

Les Composicions 554, 555 i 556, realitzades el 2019 s'han estructurat a partir d'una harmonia de colors complementaris, com són el taronja i el blau, a vegades més groc l'un i a vegades més rogenç l'altre. Les taques grogues-taronja semblen estàtiques, com llums penjades al firmament, mentre les taques blaves-rogenques s'escampen juganeres en moviments inclinats i acaben donant un dinamisme a tota la composició. La sèrie de quatre Composicions, numerades 566, 567, 568 i 569 del 2020 sembla que també han nascut d'unes taques originàries en vermell que, combinades amb un blau dens, creen formes compactes que concentren energia animal. Dues obres més, les Composicions 575 i 576, fixen sobre la tela bàsicament dos colors, un verd oliva i un violeta que fan parlar les formes properes a un cactus.

Les Composicions 577, 578, 579 i 580, també del 2020, són d'una exquisida sensibilitat i impacte emocional en l'espectador. Només amb dos colors sobre un fons blanc cru de la tela aconseguix narrar amb punts blaus i vermells que s'escorren cap avall en transparència un estat d'ànim. Són les flors que miren avall en comptes de mirar amunt, i que expressen un sentiment profund de malenconia.

Les Composicions 570 i 573, que són les darreres de 2020, suggereixen una visió còsmica, planetària o estel·lar, allunyada del món terrenal. El color, acompanyat del gest, expandeix l'afecció emocional, a vegades amb la calidesa dels vermells o dels grocs, altres amb la fredor dels blaus i els grisos, com succeeix a la Composició 571 (2020). El títol de l'exposició «Volva de pols, cuca de llum» s'ha manllevat d'un poema meu publicat a Falç i estrelles (2020) i al·ludeix a dos estats d'ànim antagònics en metamorfosi.

Si fem una ullada global a la seva obra, veurem que va del color a la forma, del caos contingut a l'ordre, del que és particular a l'universal, de l'atzar objectiu al control subjectiu, de l'objecte al subjecte, sempre sota la guia dels materials i els colors que acaben donant forma a la composició. L'obra de Teresa Vall Palou és una obra oberta a cada espectador, un mirall on cadascú pot projectar-s'hi i retrobar les seves emocions.

Des de l'abstracció, i també com feia Kandinski, l'artista no té necessitat de titular les obres, són composicions, resultat d'un pensament abstracte, d'una necessitat interior i d'una manera de fer que les enllaça de l'una a l'altra, i que difícilment trobarien un títol específic, perquè no hi ha tema, no hi ha aparença, només la condició espiritual de l'ésser.

DUCHAMP, RAY, PICABIA, VALL PALOU

Josep Miquel Garcia

La Fundació Vallpalou pren embranzida. Després de la mostra de l'Artur Aguilar obre l'Espai 3 a l'avinguda Tortosa amb una intervenció pictòrica de Pere Bellés. Després ens sorprèn amb unes jornades intenses de dos dies en què es recorda la rellevància dels anys vuitanta i noranta a Catalunya, amb la presència física de molts dels protagonistes d'aquell moment eufòric. Els debats es transmetien en directe a les xarxes i va ser molt interessant advertir l'entusiasme d'aquelles dècades, especialment si es contrasta amb el present.

Totes aquelles discussions i connexions en directe tenien com a fons unes pintures noves de la Teresa Vall Palou d'una vitalitat cromàtica. L'exposició Volva de pols, cuca de llum ja estava, llavors, muntada, i els assistents a les jornades vàrem poder previsualitzar una exposició que ara ja s'ha inaugurat. Composicions de gran format, de factura recent, on es mostra molt vitalista, amb l'ús de colors blaus i vermells que ordenen uns cercles damunt la superfície blanca del fons. Va ser una molt bona idea tenir aquestes obres recents al mateix moment que crítics, artistes i galeristes discutien mentre coneixien la Fundació i es retrobaven amb la ciutat de Lleida, en una època en què molt poques persones es desplacen. Organitzar uns debats en plena pandèmia té un gran mèrit donades les restriccions.

Quan les taules rodones acabaven, els participants eren enregistrats en una sala adjunta per respondre a preguntes dels organitzadors. Vaig passar per aquest qüestionari i mentre gravaven vaig veure que a les parets d'aquesta sala penjaven obres de Marcel Duchamp, Man Ray i Francis Picabia. Va ser una sorpresa, però no vaig tenir temps de preguntar. La Pilar Parcerisas, que ara programa les exposicions, és una gran coneixedora de Man Ray (li va dedicar una mostra a vincular Cristòfol i el fotògraf: Man Ray, llums i somnis [2006]) i també de Marcel Duchamp (ha escrit el llibre Duchamp en España [2009]) i ha comissariat una mostra sobre el tema Marcel Duchamp. Don't forget (2013-2014) i Dalí, Duchamp, Man Ray. A chess game (2016).

Ara veiem com al costat de la mostra de Teresa Vall Palou s'exposa una selecció d'obres de tots tres referides al moment en què s'interessen per les màquines i les extensions eròtiques que impliquen, a través d'edicions, pintures i imatges fotogràfiques. Ai!, com n'estaria de content l'Enric Crous. Especialment ell. La revista Art, l'antiartística publicació lleidatana dels anys 30, va publicar força imatges de Man Ray en aquest sentit. Crous, podríem dir, era el més apassionat per aquesta immersió libidinal de les màquines i hauria estat encantat de veure l'impacte que aquestes obres en aquella època haurien pogut tenir a la societat lleidatana. Ara no passa res, ja que a ningú sorprèn l'erotisme postcubista, però en aquella època va ser una veritable innovació prèvia al que després practicaven els surrealistes.

La Fundació Vallpalou no només s'ha animat a exposar-ho, sinó que ha incorporat a la seva col·lecció el Green Box, La Mariée mise à nu par les célibataires, cinc gravats del Gran Verre, i l'edició numerada de Piston de courant d'air, totes de Marcel Duchamp, i una fotografia de Man Ray del 1923. Tenir aquestes obres a Lleida és tot un privilegi. La Teresa s'ha inspirat per fer un parell de litografies basades en aquest esperit d'aquests

tres dadaistes que cercaven treure l'art dels salons i dels museus per connectar-lo amb la vitalitat de la vida quotidiana.

Diari Segre (06/12/2020)

VOLVA DE POLS, CUCA DE LLUM

Carles Duarte i Montserrat

Teresa Vall Palou és una de les pintores actuals amb un llenguatge més personal i fascinant. Ara s'exposa a la Fundació Vallpalou una mostra de la seva obra recent sota el títol Volva de pols. Cuca de llum. N'és comissària Pilar Parcerisas, una de les nostres personalitats culturals més sòlides i amb més projecció. A la seva presentació Parcerisas situa la trajectòria de Teresa Vall Palou en el marc de revolució pictòrica que des de Kandinski es rebel·la contra la representació de les aparences i va establir "una diferència entre el que era exterior i el que era interior a l'artista". L'art va deixar d'imitar la realitat i es va convertir en una aventura individual, on la intuïció i la dimensió espiritual de l'artista adquireixen una protagonisme decisiu. Teresa Vall Palou és una creadora polièdrica, que ha conreat la pintura, el gravat, l'escultura,..., sempre honesta amb ella mateixa i amb el públic, sempre inconformista, amb un anhel constant d'experimentació i de renovació. N'hi ha prou d'assenyalar en aquest aspecte la seva recent i impressionant exposició Suite de foc de peces creades amb la tècnica del raku amb un mateix fosc univers cromàtic. En canvi, a les composicions de Volva de pols. Cuca de llum la diversitat de colors té una importància crucial i es projecta sobre la tela, en una mena d'abstracció orgànica, en gotes de llum o en traços vigorosos que aixopluguen o esquincen. Les pintures de Volva de pols. Cuca de llum sovint produeixen una imatge de volum i moviment, de vida emergint del quadre, però hi conflueixen obres on predominen clarors gairebé aèries amb denses profunditats abissals. Les composicions ens colpeixen i ens captiven de vegades per la lleugeresa que recorda el moviment subtil de les volves fugaces, de vegades per la textura atapeïda d'uns blaus espessos, bituminosos. Els colors hi són del tot fonamentals per transmetre els estats d'ànims, les emocions de l'artista, però també hi assumeixen una condició alhora reflexiva i estètica. Ho fan, per exemple, quan l'autora desenvolupa formes visuals harmòniques que acullen serenament la nostra mirada i ens conviden a enlairar la ment com si contempléssim un camp ufanós, un jardí exuberant i lluminós. Però també ho fan quan Teresa Vall Palou desencadena davant dels nostres ulls esclats de colors que se superposen i s'agrupen en grumolls o es desfan o s'esfilagarsen. És impossible la indiferència davant de la pintura de Vall Palou, que sap tant d'abraçar i de ferir, que irromp davant nostre com un crit esfereït, com l'ombra d'una veu ancestral o com un cant joiós. L'exposició de Teresa Vall Palou dialoga, a més, amb una altra proposta interessantíssima, Màquines poètiques: Duchamp, Man Ray, Picabia, que inclou peces significatives d'aquestes figures claus per entendre el procés de transformació radical que ha sofert el concepte i l'experiència de l'art durant el segle XX.

Diari de Girona (26/12/2020)

Diari Segre (27/12/2020)

LA LLUITA VITAL DE TERESA VALL PALOU

Conxita Oliver

“Volva de pols”, cuca de llum és el títol de l'exposició que l'artista presenta a la seu de la seva fundació. Aplega una tria de les seves darreres obres que es revelen com un diari vital en què materialitza la immediatesa de l'acte de pintar, el caràcter del gest i la taca directa d'un moment únic i irrepetible. Converteix la pintura en una prolongació del seu discurs introspectiu, tot escenificant la seva actitud davant l'art i la vida.

Encara que les innovacions i els avenços en el tractament i reproducció de la imatge han possibilitat nous camins en el llenguatge creatiu, la pintura, obstinada en la seva supervivència, ocupa una important parcel·la en la creació contemporània. L'obra de Teresa Vall Palou n'és una bona prova. La seva pintura és una reivindicació de l'ésser, de l'existència; per a ella la pintura és el mitjà més adient per comunicar-se amb el món i també per trobar-se a sí mateixa. L'art és per a l'artista una necessitat vital, una exigència interna que es construeix a partir de la recerca constant.

Defuig qualsevol fórmula expressiva per explorar i investigar una gran varietat de registres: pintura, gravat, dibuix, llibre d'artista i també escultura. El seu és un treball d'una artista solitària, inquieta i independent que ha anat rellegint l'informalisme, l'expressionisme abstracte o la pintura-pintura i ha anat passant per diferents etapes producte del seu afany d'investigació; cicles que ens demostren el seu afany de cerca i de combat. Però, sempre un fil conductor connecta el conjunt gràcies a un inconformisme ple de sensibilitat, a una pugna de pols antagònics que la situen en aquell límit fronterer entre ple i buit, ordre i caos, raó i sentiment, definició i introspecció, espontaneïtat i contenció; un diàleg de polaritats amb voluntat de síntesi que es materialitza en termes de tensió; una cohabitació de contraris que ens explica, també, la lluita interna de l'artista en l'afany constant per harmonitzar els impulsos interiors. Serenitat i explosió, rigor i extensió, anàlisi i emoció, fluïdesa i estatisme, ocultació i descobriment... s'equilibren perfectament en un joc de vibracions tant interiors com exteriors.

Comissariada per Pilar Parcerisas, Volva de pols, cuca de llum aplega una selecció de la seva obra recent amb el contrapunt d'algunes peces anteriors per verificar que l'abstracció orgànica és el denominador comú que lliga bona part de la seva producció. El títol està extret d'un poema de la comissaria publicat a Falç i estrelles (2020) i al·ludeix a dos estats d'ànim antagònics en metamorfosi. Les masses i els camps de color es desfan i l'univers còsmic sembla rebentar i saltar, desbordant el límit de la superfície: les taques circulars, s'expandeixen per crear mons irrealment i fantàstics que contrasten amb el blanc cru de la fondalada i amb xocs violents de color que ens marquen el pols dels seus sotrats emocionals.

No hi ha cap dubte que actualment Teresa Vall Palou es troba en un moment de gran vitalitat i d'una rauxa ferotge i és per això que l'espectador sembla assistir a la gestació constant de l'obra. La seva manera de treballar respon a aquesta forma de treure el cap a un contenidor on abocar les seves vivències interiors. La lluita de l'oli diluït trenca la

continuitat de la massa de color i, gràcies a atraccions i repulsions pròpies de les fractures internes, la converteix en formes nebuloses, vaporoses, evanescents o, a voltes, esclatants que evoquen ones marines, erosions del vent, volcans biomòrfics, paisatges abismals, teixits orgànics, molècules gegantines, taques florals, visions astrals, éssers marins, viscositats sanguínies o esqueixaments visceral, de tremenda expansivitat, que ens parlen líricament de la naturalesa i al·ludeixen a corrents d'energies naturals -de ressonàncies còsmiques i biològiques- en metamorfosi constant. En les composicions actuals, el color pren gran protagonisme i les gammes esdevenen fulgents vibracions energètiques, lluminoses i impactants: taronges, vermells, liles i blaus, particularment.

Una obra que reivindica les intencions de la mirada, que deixa en la percepció de l'espectador exercicis diferents que es poden fer a través de la memòria, el rastre, la reflexió poètica, la permanència fictícia, l'espai per al somni... i en potencia allò que Marcel Duchamp defensava quan deia que l'observador fa l'obra. L'ordre i el caos, la raó i la intuïció, aquestes dues forces oposades que pugnen dins seu per a veure quina és la que finalment guanya la batalla, segueixen més vives que mai per persistir en la transformació d'allò més elemental, en un estat superior impregnat de misteris desintegradors. Una pintura la de Vall Palou, calenta i apassionada en la seva execució, poderosa en el seu impuls i emocional en la seva materialització. A través d'un llenguatge potent, vital, espontani, i a voltes provocador, atorga tot el protagonisme al procés d'execució davant del resultat final que origina un desencadenament turbulent d'esperit romàntic.

Aquesta exposició dialoga amb una altra proposta, Màquines poètiques: Duchamp, Man Ray, Picabia que s'exhibeix amb motiu de la incorporació de set obres de Marcel Duchamp i una de Man Ray a la col·lecció de la Fundació Vall Palou; autors que juntament amb Francis Picabia, articulen una nova visió de l'art, revolucionària i rupturista: el maquinisme artístic en les avantguardes històriques. En el marc d'aquesta important adquisició, Vall Palou ha fet un homenatge a Duchamp amb una relectura de l'obra Pistons de Courant d'Air: dues litografies, una de negra i una altra de color "mini" de gran força plàstica.

La Fundació Vallpalou és una organització sense ànim de lucre inaugurada el juliol de 2008, destinada al foment de l'art contemporani. Amb aquest objectiu la Fundació organitza un programa d'exposicions temporals i d'activitats paral·leles. Compta, també, amb un fons d'obres d'artistes internacionals amb obres i autors de procedència diversa. La Fundació ha iniciat recentment una nova etapa de programació d'exposicions i activitats sota la direcció de Pilar Parcerisas, crítica, historiadora de l'art i comissària d'exposicions independent que vol enllaçar les avantguardes històriques amb la contemporaneïtat. Fa poc va celebrar un seminari sobre l'herència artística dels anys vuitanta i noranta, que va reunir molts dels protagonistes d'aquells anys. Al novembre també va engegar un programa d'art públic -que tindrà periodicitat bianual- amb unes pintures murals de l'artista Pere Bellès a les parets cegues de l'edifici que acull la fundació a l'avinguda de Tortosa en les que l'artista ha treballat la idea de flux i de moviment en la ciutat.

EL MISTERIOSO 'GREEN BOX' DE DUCHAMP

Pau Echauz

[...] Junto al trío de ases dadaísta, también se expone una selección de las últimas composiciones pictóricas de Teresa Vall Palou, algunas creadas durante la pandemia que la artista ha titulado a partir de un verso de Parcerisas, Volva de pols, cuca de llum, que alude a dos estados de ánimo antagónicos en proceso de metamorfosis.

Las últimas pinturas de Teresa Vall Palou son composiciones que según Pilar Parcerisas “surgen de una necesidad interior, alejadas de apariencias y objetos externos, en el que el impulso vital ordena el color y los materiales”. “Las composiciones juegan con el color y la forma, del caos al orden, de lo particular a lo universal, del objeto al sujeto. Es una obra abierta a cada espectador, un espejo donde cada uno puede proyectarse y reencontrar sus emociones, resultado de un pensamiento abstracto que sólo responde a la condición espiritual del ser”, añade. La pintura de Vall Palou se basa en la experimentación y en seguir fiel a la “abstracción orgánica”.

Diari La Vanguardia (05/02/2021)